Motion

1979/80:99

av Lars Werner m. fl.
med anledning av propositionen 1979/80:2 med förslag till sekretesslag m. m.

I

Det nya förslaget till sekretesslag avses samla gällande sekretessbestämmelser i en mera enhetlig form. Mot detta syfte finns givetvis inget att invända. Rent formellt görs heller inga större förskjutningar mellan offentlighet och icke offentlighet. Förslaget väcker däremot invändningar av annat slag. Utvecklingen under senare år har ändrat själva förutsättningarna för offentlighetsprincipen i en rad avseenden. Nya problem har uppstått vilka har undergrävt offentlighetsprincipens tillämpning. Lagförslaget förhåller sig över huvud taget inte till dessa problem och är inte anpassat för att på något sätt möta dem. Vpk vill därför inte godta förslaget i dess presenterade form.

II

Offentlighetsprincipen är i Sverige en grundlagsrättighet fastlagd dels i den medborgerliga informationsrätten, dels i tryckfrihetsförordningen. Detta vittnar – med rätta – om den vikt som måste tillmätas denna grundläggande demokratiska rättighet.

Men gränsen mellan offentlighet och sekretess är icke fastlagd i grundlagen. Denna gräns fastläggs genom vanlig lag samt i praxis. Staten kan alltså när som helst besluta ändra omfattningen av offentlighetsprincipen. Grundlagsprincipens giltighet är alltså inte grundlagsskyddad. Principen är bara uttryckt i allmän form. Slående är hur det nya förslaget till sekretesslag innehåller 129 paragrafer, vilket är mångdubbelt fler än de paragrafer vilka fastlägger offentligheten och informationsfriheten.

Två problem anmäler sig här. För det första: Det framstår som både stötande och ologiskt att det inbördes förhållandet mellan principen och inskränkningen därav icke regleras i lagen. Principen borde ha överordnad karaktär, men i verkligheten är det sekretessen som görs överordnad. Den är den enda av de två som omfattar ett definierat och skyddat område. För det andra: Offentlighetsprincipens utövande påverkas av samhällsutvecklingen och en mängd praktiska villkor. I en särskild lagstiftning måste detta förutses och regleras. Men så sker inte. Lagförslaget är helt främmande för de många nya problem och svårigheter som drabbat offentlighetsprincipen på senare år. Egentligen är lagförslaget fel uppbyggt. Det borde vara uppbyggt kring kravet på offentlighet. Det är uppbyggt kring myndigheters behov av sekretess.

Inskränkningar av offentligheten vilka följer av samhälleliga förändringar är inte omnämnda och företrädda. Lagen är alltså både otidsenlig och till sin uppbyggnad riktad mot de medborgerliga rättigheterna. Av nämnda skäl bör lagförslaget omarbetas i grund. Regeringen bör komma tillbaka med ett förslag från annorlunda utgångpsunkt.

III

Vid lagens omarbetning bör vissa principer gälla och vissa problem särskilt beaktas. Nedan anger vi ett antal punkter vad vi därvid funnit mest väsentligt.

1. Sekretesslagen bör göras till en offentlighetslag och benämnas så. Offentlighetens primat bör – i överensstämmelse med grundlag och tryckfrihetsförordning – uttryckligen slås fast. Vad som icke är sekretessbelagt är alltid offentligt. Sekretessbelagt är endast vad som av särskilda skäl måste vara det. Detta anger den allmänt restriktiva praxis som måste gälla i allt beläggande med sekretess.
2. Sekretessen är sekundär i förhållande till offentligheten. Bevisbördan då det gäller skadan av ett offentliggörande måste då åvila myndigheten och inte medborgaren. Ett flertal paragrafer i föreliggande lagförslag utgår från motsatt princip. Deras svävande utformning möjliggör också ett godtyckligt utsträckande av sekretessen. En stramare utformning i dessa avseenden är helt nödvändig.
3. På en rad områden bryter myndigheter för närvarande mot offentlighetsprincipen. Det sker dels genom grundlagsstridiga föreskrifter och praxis, dels genom att lägga praktiska hinder i vägen för informationsfrihetens utövande. Exempel härpå är kanslihuset där man hindras tillträde till offentliga registraturer genom den personkontroll som där tillämpas i strid med tryckfrihetsförordningen. En ny offentlighetslag bör stadga förbud mot föreskrift eller praxis av sådant slag och stadga sanktioner när man tillämpar praxis och föreskrifter.
4. När system för datainformation byggs upp får detta inte leda till ett försvårande av förut rådande informationsfrihet. Offentliga och sekretessbelagda data skall alltid separeras och kunna tas fram separat. Originalhandlingar skall finnas bevarade.
5. Patient inom vårdsektorn liksom dennes ombud skall ha oinskränkt rätt att ta del av uppgifter rörande sitt fall. En rättighet som skall gälla även gentemot medicinalväsendets ansvarsnämnd.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås

1. att riksdagen beslutar avslå propositionen 1979/80:2,
2. att riksdagen hos regeringen hemställer om utarbetande av ett

nytt förslag till lag i enlighet med de principer som anförs i motionen, benämnt offentlighetslag.

Stockholm den 5 november 1979

LARS WERNER (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk) C.-H. HERMANSSON (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk) JÖRN SVENSSON (vpk)

CITAB 62924 Stockholm 1979